

Stockholms stad
105 35 STOCKHOLM

Ärendet

Tillsyn av stödboende för barn och unga vid Rågsveds stödboende i Stockholm.

Beslut

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) ställer krav på att socialnämnden vidtar följande åtgärder:

- Att nämnden inte anställer någon eller erbjuder uppdrag, praktiktjänstgöring eller liknande om inte kontroll gjorts av Polismyndighetens misstanke- och belastningsregister i enlighet med lagen (2001:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn
- Säkerställer att ungdomar har möjlighet att ta emot övernattande gäster

Socialnämnden ska redovisa för IVO vilka åtgärder nämnden har vidtagit senast den 15 maj 2018.

Skälen för beslutet

IVO:s tillsyn har huvudsakligen visat följande i de delar tillsynen avser:

- Verksamheten har inte fullgjort sin skyldighet att kontrollera Polismyndighetens belastnings- och misstankeregister innan anställning görs.
- Verksamheten tillåter inte övernattande gäster. IVO anser att det saknas lagstöd för detta.
- Verksamheten behöver, för att möta det behov av stöd som målgruppen har och säkerställa en trygg och säker insats, höja den sammantagna utbildningen hos personalen vid framtida rekryteringar. Då det inte har framkommit några omständigheter som tyder på att de ungas behov av stöd inte möts eller att de inte är trygga och säkra kommer IVO inte ställa några krav på åtgärder.

- Verksamheten genomför, men dokumenterar inte till fullo lämplighetsbedömningar vid inskrivningar. Utifrån att ett utvecklingsarbete pågår inom Stockholms stad för att lämplighetsbedömningarna och inskrivningsbesluten ska dokumenteras i enlighet med gällande lagstiftning så kräver inte IVO några åtgärder i nuläget.
- Det har inte framkommit några omständigheter som tyder på att bemanningen inte är tillräcklig för att ge förutsättningar för att tillgodose de behov av stöd som de placerade personerna har och som säkerställer en trygg och säker insats.
- Verksamhetens lokaler uppfyller kraven på trygghet och säkerhet.
- Verksamheten har arbetsätt för att hantera och förebygga incidenter.

Övergripande fokus för tillsynen har varit att genom samtal med personal och barn och unga få kännedom om hur verksamheten fungerar i de delar som har betydelse för att ungdomarna ska få en trygg och säker vård. Tillsynen har mot bakgrund av detta och att verksamheten är nystartad därför inriktats på verksamhetens lokaler, personalens kompetens, bemanning, inskrivning, lämplighetsbedömning, incidenter och misstanke- och belastningsregister.

Kontroll av Polismyndighetens belastnings- och misstankeregister

IVO bedömer att verksamheten inte uppfyller gällande lagstiftning om registerkontroll av personal.

Av inhämtade uppgifter framgår att kontroll av Polismyndighetens belastnings- och misstankeregister gjorts för samtliga anställda, men i sex fall har de inhämtats efter att anställningen påbörjades.

Av 1 § lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid vissa boende som tar emot barn framgår att dessa hem inte får anställa någon utan att kontroll gjorts av Polismyndighetens belastnings- och misstankeregister. Detsamma gäller den som erbjuds uppdrag, praktiktjänstgöring eller liknande. Av 3 § framgår att registerutdragen ska sparas under minst två år från det anställningen, uppdraget, praktiktjänstgöringen eller liknande påbörjades.

Övernattande gäster

IVO bedömer att det saknas lagstöd för att inte tillåta övernattande gäster. Med beaktande av vad som framgår av föreskrifterna, är en del

av förberedelsen för självständighet i ett boende att kunna träna på att ta emot övernattande gäster, med hänsyn tagen till grannar, och att det ska kunna ske i den enskildes egna boende. Vissa ungdomar kan ha behov av att ha besök även på natten, t.ex. anhöriga som kommer på besök eller pojk- respektive flickvänner. Verksamheten måste ha ändamålsenliga lokaler för att den enskilde ska få en meningsfull vistelse. Om huvudmannen bedömer att det finns risk för brister i säkerheten vid besök har huvudmannen ett ansvar för att anpassa bemanningen.

Verksamheten uppger vid inspektionstillfället att ungdomarna inte får ha övernattande gäster av säkerhetsskäl. Ungdomarna får ta emot besök på kvällar och helger.

Enligt förarbeten till reglerna om stödboende (prop. 2015/16:43 s 39 ff.) framgår att tanken med den nya boendeformen är att den unge ska få ett eget boende att disponera självständigt. Mot bakgrund av hur den tilltänkta målgruppen har beskrivits i förarbetena bör de individer som tas emot i stödboende vara så pass mogna och självständiga att de, med hjälp av det stöd som verksamhetens personal erbjuder, kan avgöra vilka som är lämpliga som nattgäster och kan ta hänsyn till både grannar och andra som är placerade i samma boende. En begränsning av möjligheten för dessa unga vuxna att själva få bestämma om t.ex. en partner eller vän ska få stanna över natten är inte förenligt med att de unga ska ges möjlighet till självbestämmande och integritet. Det finns ingen motsättning mellan att tillåta de unga att ha nattliga gäster och att med hjälp av ordningsregler tillgodose behovet av trygghet och säkerhet. Detta ska även ses mot bakgrund av att personal ska vara tillgänglig dygnet runt och vid behov kunna infinna sig i de egna boendena utan dröjsmål (jfr dom meddelad av förvaltningsrätten i Stockholm, mål nr 23357-16).

Enligt 1 kap. 1 § tredje stycket SoL ska socialtjänsten bygga på respekt för människornas självbestämmande och integritet.

Av 3 kap.5 § SoL framgår att socialnämndens insatser för den enskilde ska utformas och genomföras tillsammans med honom eller henne och vid behov i samverkan med andra samhällsorgan och med organisationer och andra föreningar.

Enligt 5 kap. 2 § Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om stödboende (HSLF-FS 2016:56) bör föreståndare se till att det finns ordningsregler för de egna boendena och eventuella delade utrymmen. Reglerna bör syfta till att tillgodose säkerhet, trygghet och trivsel. De bör vara väl kända av personalen och av barnen och de unga.

Personalens kompetens

IVO bedömer att personalens sammantagna utbildningar och erfarenhet behöver höjas vid framtida rekryteringar. Då det inte har framkommit några omständigheter som tyder på att de ungas behov av stöd inte möts eller att de inte är trygga och säkra kommer IVO inte ställa några krav på åtgärder. IVO bedömer att föreståndaren har den sammantagna kompetens som behövs för att kunna leda, utveckla och följa upp verksamheten.

Av intervjun och inskickad lista framgår att verksamheten har 15 tillsvidareanställda. IVO bedömer att 8 av dessa har relevanta eftergymnasiala utbildningar. Erfarenheten av liknande arbeten varierar från några månader till flera år. Visstidsanställda och timanställda har varierande utbildningsbakgrund och flera har ringa erfarenhet av liknande arbete. Föreståndaren, som har titeln biträdande enhetschef i verksamheten är socionom och har arbetat i många år med liknande arbete.

Arbetsledningen framför att de tycker att personalen har tillräcklig kompetens för arbetet. Det har varit en viss personalomsättning pga. omstrukturering av Stockholms stads verksamheter för ensamkommande ungdomar.

Personalen har ärendehandledning en gång i veckan. Under året har personalen haft utbildning i "Våga vara viktig" (utbildning för personal som arbetar med ensamkommande barn och ungdomar), introduktion i miljöarbete/pedagogiskt arbete, sekretess, dokumentation och psykisk ohälsa. All tillsvidareanställd personal har individuella utvecklingsplaner.

Av 3 kap. 3 § socialtjänstlagen (2001:453), SoL, framgår att insatser inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet. För utförande av uppgifter inom socialtjänsten ska det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet.

Enligt 8 kap 1 § HSLF-FS 2016:56 ska en föreståndare vid ett stödboende ha den sammantagna kompetens som behövs för att kunna leda, utveckla och följa upp verksamheten. Föreståndaren ska ha

1. minst eftergymnasial utbildning vars innehåll är relevant för den verksamhet som bedrivs vid stödboendet,
2. erfarenhet av liknande verksamhet, och
3. personlig lämplighet.

Den eftergymnasiala utbildningen bör omfatta minst två år och kan ha en inriktning mot socialt arbete, socialpedagogik eller beteendevetenskap.

Vidare bör föreståndaren ha

– kunskap om den målgrupp som stödboendet är avsett för och målgruppens behov,

- kunskap om de arbetssätt som är relevanta för målgruppen,
- kunskap om regelverket inom socialtjänstens område som gäller barn och unga, och
- kunskap om och förmåga att tillämpa det regelverk som rör verksamhet i form av stödboende.

Enligt 8 kap. 2 § HSLF-FS 2016:56 ska den övriga personalen vid ett stödboende ha den utbildning, den erfarenhet och den personliga lämplighet som behövs för att kunna utföra sina arbetsuppgifter. Personalens sammantagna kompetens vad gäller utbildning och erfarenhet ska ge förutsättningar för att

1. möta de behov av stöd som målgruppen har, och
2. säkerställa en trygg och säker insats.

Personalen bör ha minst en 2-årig eftergymnasial utbildning. Flertalet bör ha en utbildning med inriktning mot socialt arbete, socialpedagogik eller beteendevetenskap.

In- och utskrivningar samt lämplighetsbedömning

IVO bedömer att verksamheten genomför lämplighetsbedömningar, men dokumenterar inte dessa till fullo. Det saknas dokumenterade inskrivningsbeslut samt dokumenterad beskrivning av hur den unges behov ska tillgodoses i förhållande till personalens kompetens, tillgången till personal och boendets utformning och bedömning av om placeringen kan innebära negativ påverkan, våld eller övergrepp i förhållande till andra boende. Utifrån att ett utvecklingsarbete pågår inom Stockholms stad för att lämplighetsbedömningarna och inskrivningsbesluten ska dokumenteras i enlighet med gällande lagstiftning så kräver inte IVO några åtgärder i nuläget.

Av intervjun och inskickat underlag framgår att det är biträdande enhetschef som beslutar om in- och utskrivningar.

Vid förfrågningar om placeringar ställs frågor kring ungdomens behov och förmågor enligt en framtagen mall. Diskussion förs sedan mellan gruppleddare och biträdande enhetschef om placeringen är lämplig. Det kan ibland visa sig att ungdomen har andra behov än vad som framkom vid beslut om inskrivning. Då förs en dialog med socialtjänsten och man arbetar med en handlingsplan tillsammans med ungdomen.

Av 11 kap. 5 § Socialtjänstlagen (2001:453) SoL, framgår att genomförande av insatser ska dokumenteras. Dokumentationen ska utvisa beslut och åtgärder som vidtas i ärendet samt faktiska omständigheter och händelser av betydelse.

Enligt 3 kap. 11 och 14 §§ socialtjänstförordningen (2001:937) SoF, är det föreståndaren som ska besluta om in- och utskrivning i ett stödboende. Vid inskrivning ska det särskilt kontrolleras att hemmet är lämpligt med hänsyn till den enskildes behov, ålder, utveckling,

utbildning och personliga förhållanden i övrigt. Har huvudmannen bestämt en annan ordning för inskrivningen ska denne meddela Inspektionen för vård och omsorg vad som gäller.

Enligt 4 kap. 1 § HSLF-FS 2016:56 ska vid lämplighetsbedömningen enligt socialtjänstförordningen den som beslutar om inskrivningen av ett barn eller en ung person vid ett stödboende utgå från socialnämndens

1. bedömning av vilket behov av stöd barnet eller den unge har, och
2. redogörelse för omständigheterna i övrigt kring barnet eller den unge.

Enligt 4 kap. 2 § HSLF-FS 2016:56 ska den som beslutar om inskrivning vid lämplighetsprövningen särskilt beakta hur barnets eller den unges behov av stöd kan tillgodoses under trygga och säkra former med hänsyn tagen till

1. tillgången till personal,
2. personalens kompetens, och
3. boendets utformning.

Om bedömningen avser en placering i ett eget boende som ligger nära andra boenden som ingår i verksamheten eller ett boende med utrymmen som delas med andra barn eller unga som är placerade, ska det vidare beaktas om placeringen kan innebära negativ påverkan eller medföra kränkningar, våld eller övergrepp.

Enligt 4 kap. 3 § HSLF-FS 2016:56 ska bedömningen dokumenteras om ett stödboende bedöms lämpligt för ett barn eller en ung person.

Lokaler

IVO bedömer att lokalerna uppfyller kraven på trygghet och säkerhet.

Av inspektionen framgår att det finns totalt 7 ettor och 18 tvåor i fastigheten som är fördelade på fem våningar med allrum, personalrum samt samtalsrum på plan 1. I tvårumslägenheterna bor det två ungdomar. Det finns ett kösystem för att få bo i egen lägenhet, men det görs även en bedömning av om det finns särskilda skäl för ungdomar att bo själva. En bedömning görs av vilka som kan dela lägenhet och om det visar sig att det inte fungerar så kan det bli aktuellt att dela med någon annan. Vanligt förekommande är olika syn på städning, det försöker verksamheten lösa genom att t ex upprätta ett städschema. Ibland kan maktförhållanden mellan ungdomarna vara ojämlika och åstadkomma problem. Personalen tar upp sådana situationer på personalkonferenser och vid behov samråder man med socialtjänst.

I samtalen med ungdomar framkommer att den ena har delat lägenhet tidigare och tycker att det fungerade bra, men att det beror på vem man bor tillsammans med. Den andra berättar att hon bytt rumskompis när

hon påtalat att det inte fungerade så bra med den som hon först bodde ihop med.

Enligt 6 kap. 1 § HSLF-FS 2016:56) ska den som bedriver verksamhet i form av stödboende se till att stödboendets lokaler utformas på ett sådant sätt att det bidrar till barns och ungas förberedelse för självständighet. Utformningen ska också tillgodose behovet av trygghet och säkerhet för de barn och unga som ska placeras där.

Enligt 6 kap. 2 § HSLF-FS 2016:56 ska de egna boenden som ingår i ett stödboende vara hemlika och bestå av rum för boende, utrymme för tillagning och intag av måltider samt rum för personlig hygien. Ett eget boende bör bestå av en egen lägenhet som den placerade disponerar. Om det bedöms lämpligt, kan dock ett eget boende utgöras av ett eget rum för boende och utrymmen som delas med andra barn eller unga som är placerade i stödboendet.

Enligt 6 kap. 3 § HSLF-FS 2016:56 ska de egna boendena vara utformade med hänsyn tagen till den personliga integriteten. Barnet eller den unge ska kunna låsa lägenheten eller rummet för boende samt rummet för personlig hygien. Personalen ska dock vid behov kunna låsa upp. Barnet eller den unge ska få information om i vilka situationer som personalen får låsa upp.

Bemanning

IVO bedömer att bemanningen är tillräcklig för att ge förutsättningar för att tillgodose de behov av stöd som de placerade personerna har och som säkerställer en trygg och säker insats.

Av intervjun och inskickad lista framgår att det på dag- och kvällstid är tre personal i tjänst och att två personer arbetar på natten.

Biträdande enhetschef och gruppledare anser att det finns tillräcklig bemanning. Det är möjligt att ta in extra personal vid behov. För ungdomar som behöver extra stöd tillhandahåller verksamheten tilläggstjänster som placerande nämnd kan beställa. De bygger oftast att förstärka med personal som arbetar utifrån planering i det enskilda ärendet.

De två ungdomar som IVO samtalade med uppger att de känner sig trygga på boendet, att de trivs bra och får hjälp av personalen. Båda upplever att det är bra att personalen går runt morgon och kväll och kollar av hur de mår, om de behöver hjälp med något.

Enligt 7 kap. 1 § HSLF-FS 2016:56 ska den som bedriver verksamhet i form av stödboende ska se till att det finns särskilt avdelad personal som har till sin huvudsakliga uppgift att stödja de barn eller unga som är placerade där. Den särskilt avdelade personalen bör vara organiserad

på ett sätt som bidrar till kontinuitet och möjliggör förtroendefulla relationer med barnen eller de unga i stödboendet.

Enligt 7 kap. 2 § HSLF-FS 2016:56 ska den särskilt avdelade personalen finnas på plats i stödboendet i den utsträckning och den omfattning som krävs med hänsyn tagen till verksamhetens utformning och de placerades behov. Om de egna boendena som ingår i verksamheten ligger nära varandra eller består av utrymmen som delas med andra placerade barn eller unga, ska det särskilt beaktas i vilken utsträckning och omfattning den särskilt avdelade personalen behöver vara på plats i direkt anslutning till de egna boendena. Det ska även beaktas om barn i åldern 16–17 år kan komma att bli placerade i stödboendet. Vid de tider på dygnet då individuellt anpassat stöd normalt inte ges kan dock annan personal än den särskilt avdelade vara tillgänglig för att tillfälligt ge sådant stöd.

Enligt 7 kap. 3 § HSLF-FS 2016:56 ska personal vara tillgänglig dygnet runt och ska vid behov kunna infinna sig i de egna boendena utan oskäligt dröjsmål med hänsyn tagen till barnets eller den unges trygghet och säkerhet.

Incidenter

IVO bedömer att verksamheten har rutiner för att förebygga och agera vid incidenter.

Vid intervjun framkommer att Stockholms stad har ett system för rapportering av tillbud och olycksfall som verksamheten använder sig av. På så sätt får man en systematisk översikt över händelser och risker.

Ett exempel på en incident det senaste året är att en ungdom blev riktigt arg på en annan ungdom och hade en kniv i handen. Detta ledde till en diskussion i personalgruppen om hur köksknivar ska hanteras, varpå man kom fram till att knivar inte ska vara inlåsta. Vid bråk mellan ungdomar pratar personalen med dem. Tolk används vid viktiga samtal. Det har inte gjorts någon Lex Sarah-rapportering det senaste året.

Ungdomarna kan lämna synpunkter och klagomål på flera sätt; till personal, anonymt samt på husmöten. Alla klagomål tas upp på personalkonferenser och återkoppling sker på husmötet om det är anonyma synpunkter. Övriga synpunkter/klagomål återkopplas direkt till den enskilde av kontaktpersonen. Husmöten äger rum varje vecka, det är varierande hur många ungdomar som deltar. Synpunkter och klagomål dokumenteras och följs upp.

Exempel på förbättringsåtgärder utifrån synpunkter från ungdomarna är att flera undersökningar av varför wifi uppfattas som långsamt har initierats av ansvarig för verksamheten. Ett annat exempel är att flera ungdomar har uttryckt att det är besvärande att personalen kommer in i

deras rum på kvällar och morgnar. Rutinen att kolla av om ungdomen är hemma kommer inte att ändras, men däremot förs en dialog om hur det ska gå till för att bli så lite besvärande som möjligt. Klagomål på bemötande handlar ofta om denna rutin.

Vid inspektionstillfället finn inte några misstankar om att det förekommer missbruk hos de inskrivna ungdomarna. Det är lugnt i närområdet för närvarande. Om det förekommer misstankar om missbruk tas alltid prover på Maria Ungdom och en handlingsplan upprättas om det finns den typen av problem. Det finns en checklista för personalen vad de ska göra om misstanke uppstår.

Enligt 4 kap. 4 § Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:9) Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete ska den som bedriver socialtjänst för varje aktivitet utarbeta och fastställa de rutiner som behövs för att säkra verksamhetens kvalitet.

Rutinerna ska dels beskriva ett bestämt tillvägagångssätt för hur en aktivitet ska utföras, dels ange hur ansvaret för utförandet är fördelat i verksamheten.

Av 5 kap. 3 § Socialstyrelsens föreskrift och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete (SOSFS 2011:9) framgår bl.a. att den som bedriver socialtjänst ska ta emot och utreda klagomål och synpunkter på verksamhetens kvalitet från t.ex. vård- och omsorgstagare och deras närstående, personal, vårdgivare, myndigheter och de som bedriver socialtjänst.

Av 5 kap. 5 § SOSFS 2011:9 framgår att det i 14 kap. 6 § SoL finns bestämmelser om skyldigheten att utan dröjsmål dokumentera, utreda och avhjälpa ett missförhållande eller en påtaglig risk för ett missförhållande.

Av 5 kap. 6-8 §§ SOSFS 2011:9 framgår bl.a. att inkomna rapporter (lex Sarah), klagomål och synpunkter ska sammanställas och analyseras för att den som bedriver socialtjänst ska kunna se mönster eller trender som indikerar brister i verksamhetens kvalitet. Vidare ska verksamheten på grundval av dessa analyser vidta de åtgärder som krävs för att säkra verksamhetens kvalitet. Om det är behövligt ska verksamheten förbättra sina processer och rutiner.

Enligt 5 kap. 2 § HSLF-FS 2016:56 bör föreståndaren se till att det finns ordningsregler för de egna boendena och eventuella delade utrymmen. Reglerna bör syfta till att tillgodose säkerhet, trygghet och trivsel. De bör vara väl kända av personalen och av barnen och de unga.

Ytterligare information

Enligt 3 kap. 19 § SoF ska IVO inspektera stödboende för barn och unga minst en gång per år. Inspektionen kan vara förannmäld eller oanmäld. Den som inspekterar verksamheten ska samtala med de barn och ungdomar som samtycker till det.

IVO genomförde den 2 november 2017 en förannmäld inspektion av Rågsveds stödboende. Vid inspektionen intervjuades biträdande enhetschef och gruppledare. Inspektörerna samtalade med 2 ungdomar. Före inspektionen inhämtades uppgifter om personalens och föreståndarens kompetens, en bemanningslista samt tre inskrivningsbeslut med tillhörande dokumentation av lämplighetsbedömning. Efter inspektionen begärde IVO en komplettering i form av uppgifter om när utdrag ur Polismyndighetens belastnings- och misstankeregister inhämtats avseende de anställda.

Biträdande enhetschef har faktakontrollerat protokollet från inspektionen.

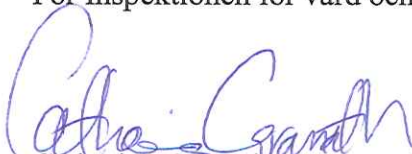
Stockholms stad är huvudman för Rågsveds stödboende som är ett stödboende för ensamkommande barn och ungdomar i åldern 16-20 år som har beviljats uppehållstillstånd. Verksamheten har 43 platser och har varit ett stödboende sedan 2017-07-01 (tidigare HVB för ensamkommande barn). Vid inspektionen var 10 flickor och 30 pojkar i åldern 16-19 år inskrivna.

Kommunicering

IVO har kommunicerat underlaget till beslutet med nämnden.

Beslut i detta ärende har fattats av inspektören Catharina Granath. I handläggningen har inspektören Ulla Barr deltagit. Inspektören Jeanette Ekstedt har varit föredragande.

För Inspektionen för vård och omsorg

Catharina Granath

Jeanette Ekstedt